

Analýza vybranej legislatívy vo vzťahu k realizácii prírodného turizmu na Slovensku

Eva Kováčeková, Imrich Vozár
Banská Bystrica, september 2020

Aktuálna úprava sprevádzania osôb pohybujúcich sa v prírode:

- SR nemá osobitnú právnu úpravu pre sprievodcov v oblasti prírodného turizmu
- Nejednotná úprava, bez jednotiacej línie, pôsobenie sa prelína a chýba zreteľná rozlišujúca hranica; odlišné ciele úpravy
 1. **Horskí vodcovia, horskí sprievodcovia:** bezpečný pohyb osôb v horských oblastiach
 2. **Pracovníci ŠOP:** výchovno-vzdelávacia činnosť v chránených územiach (ochrana prírody)
 3. **Sprievodcovia v cestovnom ruchu:** sprevádzanie kdekoľvek s výkladom o kultúrnom a prírodnom dedičstve
- Sprievodcovia v CR: zákon č. 170/2018 Z. z. o zájazdoch, viazaná živnosť, akreditované vzdelávanie – osvedčenie; všeobecné sprevádzanie, aj špecializácia (mestský turizmus, cykloturistika, pozorovanie vtáctva, environmentálna výchova, turistika, lovecká turistika, skialpinizmus, pozorovanie bocianov...)

Aktuálna úprava

Živnostenský zákon č. 455/1991 Z. z.

„Živnosťou je sústavná činnosť prevádzkovaná samostatne, vo vlastnom mene, na vlastnú zodpovednosť, za účelom dosiahnutia zisku ... a za podmienok ustanovených týmto zákonom.“

Zákon o dani z príjmov č. 595/2003 Z. z.

- Pre účely zákona sa za príjmy považujú aj príjmy z príležitostných činností
- Príjmy oslobodené od dane: ak úhrn z príležitostných príjmov nepresiahne v zdaňovacom období 500 eur
- Ak celková suma zdaniteľných príjmov nepresiahne určitú sumu (pre 2020 to je viac ako 2.200 eur), nevzniká povinnosť podať daňové priznanie

Návrhy na riešenia

- Prispôsobenie sa situácii alebo zmena legislatívy

Možnosti:

1. osobitná kategória živnosti, ideálne voľná (napr. ČR), prípadne nižšie nároky v prípade viazanej živnosti
 2. Osobitná „podkategória“ sprievodcov CR / horských sprievodcov, prípadne zastrešenie všetkých sprievodcov pod „sprievodcami v CR“; jednoduchšie podmienky, regionálny princíp... (napr. Portugalsko, Slovinsko)
- Potrebné precizovanie legislatívy: sprievodcovia v CR (úplná absencia), horskí sprievodcovia (všeobecná, miestami nejednoznačná až zmätočná úprava)
 - Potrebné jasné vyriešenie pôsobnosti pracovníkov ŠOP, sprievodcov v oblasti prírodného turizmu, horských sprievodcov, sprievodcov v CR

Obmedzenia pri živnosti „sprevádzanie po prírode“

(živnostenský zákon, zákon o lesoch):

Živnostenský zákon

*„Fyzické osoby a právnické osoby môžu prevádzkovať živnosť, ak **to neobmedzujú alebo nevylučujú osobitné zákony.**“*

Zákon o lesoch

„Organizovať alebo vykonávať aktivity na účel dosiahnutia zisku na lesných pozemkoch možno len so súhlasom vlastníka alebo správcu.“

Námety na riešenie:

- podrobnejšie danú problematiku v zákone upraviť; napr. otázka získavania súhlasu od neznámych vlastníkov, pozemkových spoločenstiev, správcov pozemkov vo vlastníctve štátu atď.
- zvážiť takú úpravu, kde by postačovalo oznámiť vlastníkovi/správcovi pozemku výkon aktivity v stanovenej lehote vopred a iba v prípade, ak by vlastník/správca pozemku s vykonávaním aktivity nesúhlasil, resp. by chcel dohodnúť podrobné podmienky jej vykonávania, by bola povinnosť získať výslovný súhlas vlastníka/správcu pozemku s vykonávaním aktivity za účelom zisku; v opačnom prípade by sa malo za to, že s výkonom aktivity súhlasí.

Pohyb osôb po prírode (a súvisiace aktivity):

Zákon o ochrane prírody a krajiny

Voľná krajina a chránené územia s druhým stupňom ochrany

- právo na prístup do krajiny
- obmedzenia vyplývajúce z osobitných predpisov

Národné parky; resp. chránené územia s tretím a vyšším stupňom ochrany

- pohyb osôb len po turistických chodníkoch, cestách atď.
- návštevné poriadky národných parkov
- rozhodnutia úradov

Iné

- Chránené vtáče územia
- Jaskyne
- Prírodné vodopády

Výnimky zo zákazov

- Zákonné výnimky
- Pohyb v súvislosti s výkonom niektorých práv (najmä vlastníctvo nehnuteľnosti, obhospodarovanie nehnuteľnosti, rybárske a poľovnícke právo...)
- Pohyb v súvislosti s vykonávaním výskumu
- Rozhodnutie úradu o udelení individuálnej výnimky konkrétnej osobe v konkrétnom území

Námety na riešenie

- zvážiť legislatívnu úpravu, ktorá by umožňovala pružnejšie diferencovať potrebu zákazu voľného pohybu návštevníkov v chránených územiach s tretím a vyšším stupňom ochrany v závislosti od reálnej návštevnosti územia
- zvážiť legislatívnu úpravu, ktorá by stanovila samostatné podmienky pre pohyb osôb, ak by išlo o aktivitu organizovanú a zabezpečovanú kvalifikovaným znalcom chráneného územia
- vytipovať a presadiť do návštevných poriadkov viac možných miest, kde by bolo možné táboriť, stanovať a bivakovať; v tomto ohľade je veľmi inšpiratívnou úpravou návštevný poriadok Národného parku Muránska planina, ktorý umožňuje bivakovanie vo vzdialenosti 100 metrov od turistického chodníka na celom území národného parku, kde platí tretí stupeň ochrany
- preskúmať, akým spôsobom je v praxi orgánmi ochrany prírody využívaná možnosť vyčleniť celé chránené územie ako také, kde neplatí zákaz voľného pohybu a na základe zistení, navrhnúť možné zmeny tohto inštitútu
- zosúladiť ustanovenia návštevných poriadkov, ktoré zakazujú pohyb osôb v noci s obmedzeniami podľa zákona o ochrane prírody

Turistické značené trasy:

Zákon o ochrane prírody, Zákon o lesoch, Zákon o horskej službe, Občiansky zákonník

Nejednotná úprava

- vyznačený turistický chodník (Zákon o ochrane prírody);
- značené turistické trasy (zákon o lesoch)
- turisticky značené chodníky a trasy (zákon o horskej službe)

Zriaďovatelia turistických trás

- Vlastník pozemku
- Správca pozemku vo vlastníctve štátu
- Subjekt s iným právom k pozemku
- Iný subjekt (KST, James)

Zákon o lesoch:

- nejasná povinnosť uzatvoriť dohodu medzi správcom štátneho pozemku a prevádzkovateľom značenej trasy
- zodpovednosť za údržbu i bezpečnosť (prevádzkovateľ vykonáva údržbu; obhospodarovateľ musí umožniť) na základe stanovených podmienok (stavebný úrad, resp. orgán lesného hospodárstva)
- možnosť upraviť hospodárenie v lese, aby nebol marený účel turistickej trasy (rozhodnutie úradu, lesy osobitného určenia)

Námety na riešenie

- upraviť danú problematiku jednotne a komplexne (všetky druhy pozemkov vo voľnej krajine, existujúce i nové turistické trasy ...)
- zdefinovať, že vlastníkom/obhospodarovateľ/správca územia je zo zákona povinný hospodáriť tak, aby nedochádzalo k poškodzovaniu a ničeniu existujúcich turistických trás
- zdefinovať náležitosti dohody medzi vlastníkom/správcom a obhospodarovateľom pozemku a zriaďovateľom turistickej trasy, ak dôjde k dohode o zriadení turistickej trasy
- v prípade neexistencie dohody zdefinovať, kto a ako nesie zodpovednosť za údržbu trasy a vykonávanie opatrení pre bezpečnosť a ochranu zdravia, vrátane situácie, ak zriaďovateľ turistickej trasy zanikne

Ďakujeme za pozornosť.

www.viaiuris.sk